

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE
2023-04-17

Ärendenummer
NV-07250-22

Mark- och miljödomstolen
Vänersborgs tingsrätt
mmd.vanersborg@dom.se

Yttrande i mål nr M 2924-22 angående ansökan om ändringstillstånd för ökning av kartongproduktion samt uppföra och driva ny vitlutsanläggning inklusive ny biobränsleledad mesaugn m.m. vid Skoghalls bruk i Hammarö kommun

Med anledning av domstolens föreläggande, aktbilaga 27, anför Naturvårdsverket följande.

Naturvårdsverket har tagit del av aktbilaga 23, 25 och 26.

Naturvårdsverket ser positivt på att bolaget har accepterat stora delar av Naturvårdsverkets yrkanden i fråga om prövotidsredovisningar och provisorisk föreskrift.

1. Inställning och yrkanden

Naturvårdsverket invänder inte mot bolagets förslag att redovisningen av prövotidstutredningarna NVU2 a–c) ska ske senast tre år efter att domen vunnit laga kraft.

Naturvårdsverket justerar yrkandet NVU2 d) angående återvinning av värme från mesaugnens rökgaser till följande lydelse

NVU2 d) Hur torkning av bark kan ske med ett så litet tillskott av primärvärme som möjligt. Utredningen ska redovisas senast ett år efter att domen vunnit laga kraft.

Naturvårdsverket anser att bolaget bör klargöra och motivera den mängd elfilterstoff som bolaget anser att tillståndet ska medge få bortskaffas.

Beträffande utredningsföreskrift NVU1, NVU2 e) samt provisorisk föreskrift NVP1 har bolaget accepterat Naturvårdsverkets yrkande varför dessa yrkanden kvarstår.

2. Utveckling av talan

2.1. Energihushållning

2.1.1. Torkning av bark

Naturvårdsverket har i begäran om kompletteringar av den 16 september 2022 efterfrågat vilka möjligheter det finns att *utnyttja rökgaser för torkning av bark* inför den förgasning som avses ske. Bolaget har i kompletteringar (aktbilaga 12) hävdad att det är olämpligt att använda rökgaser direkt för torkning av bark och spån. Bolagets invändningar avsåg brandrisk, arbetsmiljörisker och kostnader pga. långa ledningar. I stället angav bolaget att alternativet att *värmväxla rökgaser för att producera varmt vatten för torkning av bark och spån* skulle utredas inom ramen för det pågående projektet. Naturvårdsverket angav därefter i yttrande den 21 december 2022 som sin uppfattning att i det fall att bolaget anser detta som en bättre möjlighet hade vi ingen erinran mot detta, men att denna lösning då skulle ingå i en prövotidsredovisning om energihushållning. Bolaget har nu i sitt senaste bemötande (aktbilaga 23) uppgett att värmväxling av rökgaser för produktion av varmvatten inte är ekonomiskt fördelaktig eftersom det skulle medföra förlorad elproduktion genom att värmeunderlaget minskar. Dessutom anser bolaget att det finns risk för igensättning av värmväxlaren vilket skulle kunna medföra driftstopp.

Huruvida de risker för igensättningar som bolaget uppger finns är betydande kan Naturvårdsverket inte bedöma. Som vi uppfattar det innebär dock bolagets inställning att man avser att avstå från att ta tillvara redan bildad värme för att i stället kunna förbränna mer bark och producera mer primärvärme (ånga) för att få underlag för högre elproduktion. Detta torde i slutänden få samma effekt som att producera kondensel, dvs. att producera el utan att ta tillvara värmen. Beroende på kostnadsrelationerna mellan bränslepris och elpris kan det mycket väl vara så att kondensel är lönsamt för den enskilde energiproducenten. Produktion av kondensel kan dock generellt inte anses som god energihushållning.

Om produktion av varmvatten nu inte anses vara ett framkomligt alternativ finns alternativet som Naturvårdsverket tidigare förde fram, dvs. torkning av bark med rökgaser. Någon närmare utredning om detta har bolaget inte redovisat, men ändå avfärdat det tydligt. Naturvårdsverket har heller inte begärt ytterligare underlag för bolagets bedömning eftersom alternativet med produktion av varmvatten framstod som att föredra. Naturvårdsverket kan därför inte göra någon egen bedömning av om detta alternativ skulle vara rimligt eller inte. Däremot kan vi konstatera att det i Sverige sedan flera år tillbaka, åtminstone finns en rökgastork för bark i drift vid Södra Cell Mönsterås. Denna rökgastork drivs med rökgaser ifrån sodapannan.

Syftet med de åtgärdsalternativ som Naturvårdsverket fört fram är att torkning av bark ska ske på ett så energieffektivt sätt som möjligt. Efter att ha tagit del av bolagets redovisningar så här långt anser vi att det finns skäl till att utreda om det alternativ för torkning, en *bandtork*, som bolaget inriktat sig på *kan göras mer energieffektivt*. Enligt ansökan avses i bandtorken användas 85 °C hetvatten i ett första steg och därefter ånga för sluttorkningen. Bolaget uppger att uppskattningsvis hälften av värmen uppskattas komma från sekundärvärme och resterande via ånga.¹ Ur energihushållningssynpunkt är det en fördel om så stor andel som möjligt av värmen kan tillgodoses med sekundärvärme. Hur stor del detta kan utgöra beror, vad vi kan förstå, på tillgången till varmvatten av

tillräckligt hög temperatur, utformningen av torken med t.ex. ett eller flera torksteg samt torkens dimensionering. Enligt information som Naturvårdsverket tagit del av skulle det kunna vara möjligt att uteslutande, eller åtminstone till största delen, använda varmvatten från sekundärvarmesystemet.

Eftersom ovan nämnda tekniker ännu är oprövade vid Skoghalls bruk går det i dagsläget inte med säkerhet att bedöma vilken nivå som kan nås vad gäller förbrukning av primär energi. Naturvårdsverket yrkar därför en särskild prövotid för denna fråga.

Naturvårdsverket anser att bolaget bör genomföra en utredning av möjligheterna till att använda så hög andel sekundärvarme som möjligt vid torkningen. I utredningen bör beräknas åtgång av sekundär- och primärenergi samt kostnader.

Vårt yrkande, NVU3, är formulerat på så sätt att utredningen, förutom hög användning av sekundärvarme i en bandtork, även kan innehålla de tidigare förslagen till energieffektiv torkning (torkning i rökgaser, produktion av varmvatten) för det fall att bolaget kommer till annan slutsats än tidigare.

Eftersom valet av torksystem måste göras innan projektet sätts igång bör en sådan utredning genomföras och avgöras så snart som möjligt, varför utredningstiden inte bör sättas längre än till ett år efter domen vunnit laga kraft.

2.1.2. Prövotidernas längd

Bolaget har föreslagit att prövotidernas längd för energihushållningsåtgärderna NVU2 a–c ska sättas till tre år efter lagakraftvunnen dom i stället för två år som Naturvårdsverket yrkat. Vi kan acceptera detta.

2.2. Elfilterstoff

Naturvårdsverket har tidigare påtalat att det saknats motivering till den höjning av tillståndsgiven mängd elfilterstoff som får blödas ut, från 5 000 ton/år till 6 000 ton/år. Bolaget har nu angett att ökningen skulle bero på att man i tidigare beräkning inte tagit hänsyn till mängden blekt sulfatmassa som produceras (aktbilaga 23). Man anger vidare att mängden är proportionell mot mängden blekt sulfatmassa.

Naturvårdsverket ifrågasätter om detta är korrekt. Som vi uppfattar det finns behov av att blöda ut processfrämmande ämnen även vid produktion av oblekt sulfatmassa. En viss skillnad skulle kunna finnas eftersom produktion av blekt massa innebär något större utlösning av lignin och därmed en viss ökning av mängden svartlut. Detta torde dock vara av liten betydelse. Den totala sulfatmassaproduktionen var 2021 367 000 ton, vilket utgjorde 97 % av den tillståndsgivna produktionen på 380 000 ton sulfatmassa. Detta talar i sin tur inte för att det skulle bli någon ökning av mängden elfilterstoff för utblödning.

Ytterligare svårförståeligt blir det av den uppgift som bolaget lämnar som svar på mark- och miljödomstolens fråga angående utblödning av mesa (fråga 3, aktbilaga 12). I svaret anges att mängden elfilterstoff bedöms uppgå till 11 500 ton.

Naturvårdsverket framställer inget yrkande i denna fråga men anser att det finns behov av klargörande från bolaget.

Beslut om detta yttrande har fattats av enhetschef Cecilia Ångström efter föredragning av teknisk handläggare Olof Åkesson.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit miljöjuristen Emelie Jonsson.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Cecilia Ångström

Olof Åkesson

Kopia till

Bolaget, via ombud
Länsstyrelsen i Värmlands län

ⁱ Aktbilaga 1, 2022-07-06 MKB, avsnitt 4.5.3.